

REGIONO SOCIALINĖS, EKONOMINĖS IR DEMOGRAFINĖS BŪKLĖS ANALIZĖS ATLIKIMO REKOMENDACIJOS

1. Atliekant regiono socialinės, ekonominės ir demografinės būklės analizę PESET metodu, įvertinus surinktus duomenis, identifikuojami ir tiriami šie regiono socialinei, ekonominei ir demografiniai būklei įtaką darantys veiksniai:

1.1. teisiniai ir politiniai veiksniai: tiriami regiono plėtros procesus reglamentuojantys teisės aktai, atitinkamai teritorijai taikomos valstybės ir savivaldybių strateginio planavimo dokumentų nuostatos, aktualūs teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai ir taikomi apribojimai, nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimo institucinė sistema;

1.2. ekonominiai veiksniai: analizuojami svarbiausi regiono ir jame esančių savivaldybių ekonominį išsivystymą atspindintys rodikliai (bendrasis vidaus produktas, bendroji pridėtinė vertė, tiesioginės užsienio investicijos, materialinės investicijos, veikiančios ūkio subjektai ir kt.); analizuojant šiuos rodiklius, situacija regione lyginama su situacija kituose regionuose ir visoje Lietuvoje, įvertinama regiono ekonominės raidos dinamika ir tendencijos, regiono ekonominis potencialas, vidiniai regiono ekonominio išsivystymo netolygumai;

1.3. socialiniai ir kultūriniai veiksniai: analizuojami regiono ir jame esančių savivaldybių užimtumo, nedarbo, gyventojų pajamų, socialinės atskirties ir skurdo, gyventojų amžiaus struktūros, išsilavinimo, migracijos ir kiti rodikliai; analizuojant šiuos rodiklius, situacija regione lyginama su situacija kituose regionuose ir visoje Lietuvoje, įvertinama regiono socialinės raidos dinamika ir tendencijos, aktualiausias socialinės problemos, vidiniai regiono socialinio išsivystymo netolygumai, regione teikiamos viešosios paslaugos (pasiūlos ir paklausos analizė, kokybės įvertinimas);

1.4. gamtiniai, geografiniai, aplinkosauginiai veiksniai: analizuojami duomenys apie regiono gamtinius išteklius, ekologinę situaciją, nustatomos rekreaciniu požiūriu vertingos teritorijos, geografinės padėties pranašumai ir apribojimai, viešųjų paslaugų ir ekonominių centrų pasiekiamumo sąlygos ir kt.;

1.5. technologiniai veiksniai: pvz., informacinių technologijų panaudojimo sklaida, regione veikiančios mokslinių tyrimų centrai, aukštąsias technologijas taikančios įmonės ir kiti subjektai.

2. PESET analizės struktūros ir galimų veiksnių pavyzdžiai:

Veiksniai	Teigiami	Neigiami
Teisiniai ir politiniai	Pagal Vyriausybės patvirtintą Regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo programą teikiama papildoma parama savivaldybėje esančiam regioniniam centrui (... miestui) ir probleminėms teritorijoms (... savivaldybėms) (...)	Teisiškai nepakankami reglamentuoti savivaldybių bendrų projektų įgyvendinimo mechanizmai stabdo didesnės apimties, regioninės ir nacionalinės reikšmės projektų įgyvendinimą (...)
Ekonominiai	Tiesioginės užsienio investicijos regione (Eur / gyv.) yra didesnės už šalies vidurkį (Eur / gyv.), šios investicijos skatina inovacijų ir naujų technologijų diegimą, modernių ir konkurencingų pramonės ir verslo įmonių plėtrą (...)	Daugelis įmonių veikia regiono centre (... mieste), tuo tarpu kitose regiono savivaldybėse veikiančių ūkio subjektų skaičius (vidutiniškai ... ūkio subjektų 1000 gyventojų) yra daug mažesnis už šalies vidurkį. Dideli vidiniai regiono ekonominiai netolygumai yra grėsmė

		tolygiai ir darniai regiono plėtrai (...)
Socialiniai ir kultūriniai	Didesnė negu vidutiniškai šalyje jaunimo ir darbingo amžiaus gyventojų dalis (atitinkamai ... ir ... proc.) (...)	Išlieka didelė ilgalaikių bedarbių ir socialinės pašalpos gavėjų dalis daugelyje regiono savivaldybių: ... savivaldybėje – ... proc. (...)
Gamtiniai, geografiniai, aplinkosauginiai	Regionas yra svarbių tranzitinių magistralių (...) sankirtoje, todėl jo geografinė padėtis palanki paslaugų sektoriui plėtoti (...)	Retai apgyvendintos teritorijos užima ... proc. regiono teritorijos (...), jose gyvena ... gyventojų. Mažas gyventojų tankumas stebimas toliau nuo urbanizuotų centrų ir pagrindinių susisiekimo tinklų esančiose, dėl topografinių ypatumų (tokių kaip miškų masyvai), izoliuotose vietovėse. Retai gyvenamos teritorijos pasižymi ribota infrastruktūra, žemu pagrindinių paslaugų lygiu (per 30 min. ... pagrindinės paslaugos nėra pasiekiamos ... proc. gyv.), mažomis pajamomis vienam gyventojui, menka integracija į globalią ekonomiką.
Technologiniai	Prielaidas didėti regiono investiciniam patrauklumui sudaro regione veikiantis (...) biotechnologijų srities klasteris ir (...) mokslinių tyrimų centrai (...)	Turinčių interneto prieigą namų ūkių dalis per metus padidėjo ... procentinio punkto, t. y. vidutiniškai ... proc. mažiau negu vidutiniškai šalyje (...)

3. Įvertinus statistinius duomenis ir faktinę informaciją, naudojant stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analizės metodą, identifikuoti plėtros veiksniai suskirstomi į stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes. Regiono socialinės ir ekonominės būklės analizei apibendrinti ir svarbiausiems elementams akcentuoti rekomenduojama naudoti šiose rekomendacijose nustatytos formos SSGG matricą. Šalia kiekvieno veiksnio SSGG matricoje siūloma penkių balų sistema įvertinti atitinkamo veiksnio aktualumą (kur „5“ reiškia „labai svarbus veiksnys“ ir „1“ – mažai svarbus veiksnys).

SSGG MATRICOS FORMA

Stiprybės	Įvertinimas
1.	
2.	
...	
Silpnybės	Įvertinimas
1.	
2.	
...	
Galimybės	Įvertinimas
1.	

2.	
...	
Grėsmės	Įvertinimas
1.	
2.	

4. Analizuojami plėtros veiksniai turi atitikti visus skiriamuosius kriterijus, nurodytus lentelėje:

Plėtros veiksniai	Skiriamieji kriterijai
Stiprybės*	vidinės
	esamos
	statiškosios
	teigiamos
Silpnybės**	vidinės
	esamos
	statiškosios
	neigiamos
Galimybės***	išorinės
	ateities
	tendencijos
	teigiamos
Grėsmės****	išorinės
	ateities
	tendencijos
	neigiamos

*„Esama“ stiprybė reiškia, kad teigiamas veiksnys turi egzistuoti šiuo metu, o ne būti laukiamas ateityje. „Vidinė“ reiškia, kad ji turi egzistuoti regione, kuriame atliekama socialinės ir ekonominės būklės analizė. „Statiškoji“ reiškia, kad privalumas turi apibūdinti faktą, o ne tendenciją. Regiono stiprybių pavyzdžiai: „regione yra (...) turizmui patrauklūs objektai“, „regione yra (...) transeuropinio transporto tinklo dalis“, „regione veikia (...) regionui ir Lietuvai reikšmingos įmonės“.

** Silpnybės: kaip ir stiprybių atveju, silpnybės turi būti vidinės, esamos, statiškosios, tačiau neigiamos.

*** Galimybės nurodo teigiamą ateities tendenciją ir yra išorinės regiono atžvilgiu.

**** Grėsmės, kaip ir galimybės, yra orientuotos į ateitį, ir yra išorinės nagrinėjamos regiono atžvilgiu, tačiau nurodo neigiamą tendenciją.